

УДК 343.431

I. Roshchina

COMPARATIVE-LEGAL STUDY OF ARTICLE 10 OF THE EUROPEAN CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS AND THE CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE

І.О. Рощина

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ
«Київський національний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ*

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАТТІ 10 ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Права людини і основоположні свободи, передбачені ст. 10 Європейської конвенції найбільш викликають дискусії як у теорії, так у практичній діяльності. Особливо це стосується прав свободи одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Це обумовлено не тільки комплексністю ст. 10 Європейської конвенції, але й судовим прецедентом Європейського суду. Сама ст. 10 Європейської конвенції за змістом є комплексною і передбачає, по суті, декілька складових права на свободу вираження поглядів та інформацію.

Дійсно, тільки один текст ст. 10 Європейської конвенції, без будь-яких рішень Європейського суду, дає ґрунт для дискусій і різних підходів до визначення самого сенсу цієї статті, що зумовлює подальше дослідження свободи одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему прав свободи одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів з точки зору кримінального права та кримінології розглядали у своїх працях: О.Л. Жуковська, Л. Панкратова, Т.М. Слинько, В.В. Середюк та інші. Проведені раніше дослідження є вагомим внеском в імплементацію норм Європейської конвенції у кримінальне право України, проте вони не вичерпують усіх вузлових і окремих питань теми. Вимагають

подальшої розробки питання удосконалення норм кримінального права для підвищення їх ефективності у попередженні порушення прав людини, передбачених ст.10 Європейської конвенції.

Метою дослідження є аналіз ст. 10 Європейської конвенції та норм кримінального права України і напрацювання на цій основі пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

Основні результати дослідження. Згідно ст. 10 (Свобода вираження поглядів) Європейської конвенції вказується, що:

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду [1, с. 218].

Як видно зі змісту ст. 10 Європейської конвенції вона складається з трьох положень: свободу дотримуватися своїх поглядів; свободу отримувати інформацію та ідеї; свободу поширювати інформацію та ідеї. Як показує практика Європейського суду, до першого положення не можна застосовувати обмеження, що містяться в ч. 2 цієї статті. Проілюструвати викладене можна на рішенні Європейського суду в справі «Ляшко проти України». Заявник, будучи головним редактором щоденної газети «Політика», опублікував ряд критичних статей про В. Дурдинця, який на момент виходу статей, виконував обов'язки прем'єр-міністра України.

Генеральна прокуратура України звинуватила заявника в умисному наклепі в друкованому або іншим способом розмноженому творі й безпідставному звинуваченні у вчиненні тяжкого злочину за чч. 2 та 3 ст. 125, та зловживанні посадовим становищем за ч. 1 ст. 165 КК України 1961 р. Мінський районний суд міста Києва визнав заявника винним за пред'явленим обвинуваченням.

Заявник, посилаючись на ст. 10 Європейської конвенції, скаржився, що судовий розгляд у його справі та вирок є невиправданим порушенням його права на свободу висловлювання. Проаналізувавши матеріали справи, Європейський суд вирішив, що мало місце порушення ст. 10 Європейської конвенції, а також вказав, що свобода вираження поглядів являє собою одну із важливих засад демократичного суспільства та одну із базових умов його прогресу та самореалізації кожного. Предмет п. 2 ст. 10 Європейської конвенції застосовується не тільки до «інформації» чи «ідей», які були отримані зі згоди чи розглядаються як необразливі чи як малозначущі, але й до тих, які можуть ображати, шокувати чи непокоїти. Такими є вимоги плюралізму, толерантності та відкритості думок, без чого неможливе «демократичне суспільство» [2].

Ще більш конкретно Європейський суд прокоментував вимоги ст. 10 Європейської конвенції розглядаючи справу «Гавенда проти Польщі», а саме:

- право на свободу вираження поглядів становить одну з основних підвалин демократичного суспільства й одну з принципових умов його розвитку та умов самореалізації кожної людини;

- хоча свобода вираження поглядів може обмежуватися певними винятками, вони мають бути чітко визначені, а необхідність будь-яких обмежень має бути переконливо встановлена;

- за умови дотримання п. 2 ст. 10 Європейської конвенції, свобода вираження поглядів стосується не лише інформації чи ідей, що сприймаються схвально або вважаються необразливими та незначущими, а й такої інформації чи ідей, які викликають образу, обурення або неспокій. Такими є вимоги плюралізму, терпимості й широти поглядів, без яких демократичне суспільство неможливе;

- у демократичному суспільстві преса відіграє дуже важливу роль. Хоча преса не повинна переступати певних меж, зокрема, коли йдеться про репутацію та права інших, її обов'язок все-таки полягає в повідомленні — у порядку, зумовленому її зобов'язаннями та функціями, — інформації та ідей з будь-яких питань, які становлять суспільний інтерес;

- на пресу покладається не просто завдання повідомляти таку інформацію та ідеї — громадяни також мають право отримувати їх. Інакше преса не була б спроможною відігравати роль «сторожового пса» громадськості;

- ст. 10 Європейської конвенції захищає не лише зміст ідей та інформації, а й форму, в якій вони передаються;

- журналістська свобода, зокрема, передбачає можливість використання деякого перебільшення або навіть провокації [3].

У справах «Марченко проти України» та «Сірик проти України» Європейський суд акцентував увагу на друге і третє положення права на вираження поглядів. Так, Сірик надіслала до Державної податкової адміністрації України листа, в якому скаржилася на те, що керівництво Національної академії державної податкової служби України, яка підпорядковується Державній податковій адміністрації України, займається протиправною та корупційною діяльністю.

Перший прокурор цієї Академії звернулася до Києво-Святошинського районного суду Київської обл. з позовом до заявниці про захист честі та гідності в якому стверджувала що своїм листом заявниця поширила неправдиві твердження про неї, які зашкодили її честі та гідності, та просила суд зобов'язати заявницю спростувати свої заяви. Суд визнав зазначені Сірик у заяві факти недостовірними і такими, що порочать честь і гідність, та зобов'язав заявницю спростувати їх шляхом відкликання оскаржуваного листа.

Апеляційний суд Київської області залишив рішення суду першої інстанції без зміни. Верховний Суд України відмовив заявниці у відкритті касаційного провадження на підставі необґрунтованості скарги.

Європейський суд, розглядаючи цю справу, визнав порушення ст. 10 Європейської конвенції, а також зазначив, що першою найважливішою вимо-

гою ст. 10 Європейської конвенції є те, що будь-яке втручання державного органу в здійснення свободи вираження поглядів повинно бути законним: перше речення другого пункту, по суті, передбачає, що будь-яке обмеження вираження поглядів повинно бути «встановлене законом». Для дотримання цієї вимоги втручання не просто повинно ґрунтуватися на національному законодавстві, саме законодавство повинно відповідати певним умовам «якості». Зокрема, норма не може вважатися законом до того часу, поки її не буде сформульовано з достатньою точністю для того, щоб надати громадянину можливість регулювати свою поведінку: він повинен бути здатен — за потреби, за відповідної консультації — передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, які може потягнути за собою його дія.

Уряд України, при розгляді цієї справи дуже наполягав, що заявника не може бути жертвою порушення ст. 10 Європейської конвенції, оскільки втручання в її право на свободу вираження поглядів ґрунтувалося на рішенні національних судів. Однак, про те, що рішення національного суду щодо Сірик було явно незаконним, Уряд України не вказав. Дивна позиція Уряду України шукати правду на підставі юридичних фактів, незаконно встановлених [4].

Характерна в цьому відношенні й справа «Марченко проти України». Фабула справи. Марченко працював учителем у Львівській спецшколі-інтернаті № 6 для дітей з вадами мовлення і був головою шкільного профспілкового осередку Всеукраїнського об'єднання солідарності трудівників.

Заявник, як голова профспілки, неодноразово звертався до Контрольно-ревізійного управління (далі КРУ) зі скаргами про зловживання П. своїм службовим становищем та неправомірне використання нею шкільного майна й коштів.

П. звернулась до суду зі скаргою щодо заявника в порядку приватного обвинувачення. Вона скаржилась, зокрема, що у своїх листах до КРУ та прокуратури заявник неправдиво звинуватив її у зловживанні службовим становищем та привласненні державних коштів, що він був організатором і учасником пікету, учасники якого демонстрували образливі плакати.

Суддя Личаківського районного суду м. Львова встановив, що дії заявника стосовно пані П. містять ознаки злочину, передбаченого ч. 1 ст. 125 та ст. 126 КК України 1961 р., та порушив кримінальну справу щодо заявника. Суддя також застосував до заявника запобіжний захід у вигляді підписки про невиїзд. Шевченківський суд м. Львова визнав заявника винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 125 КК України 1961 р.

Європейський суд, розглянувши справу вказав, що засудивши заявника за листи, які він надіслав до КРУ та прокуратури, і призначивши йому за результатами розгляду справи тривалий строк позбавлення свободи з відстрочкою виконання вироку, національні суди вийшли за межі того, що визначається як «необхідне» втручання у право заявника на свободу вираження поглядів, тобто мало місце порушення ст. 10 Європейської конвенції [5].

Слід зауважити, що ст. 16 Європейської конвенції дозволяє державі накладати обмеження на свободу вираження політичних поглядів іноземців. Однак, це не поширюється на громадян держав — членів Європейського

Союзу, які хочуть здійснити своє право на свободу вираження поглядів в інших державах — членів Європейського Союзу [6].

Тут необхідно зазначити, що приймаючи рішення за заявами громадян України, Європейський суд, як правило, робить посилання на раніше прийняті рішення за аналогічними заявами громадян Європи. Іншими словами, Європейський суд систематично застосовує свою прецедентську практику.

Нині вже чимало випадків, коли за інформацію, оприлюднену у власному блозі чи то на Twitter, чи то на Facebook людину притягали до юридичної відповідальності. Варто згадати, до чого призвело розміщення в Інтернеті аматорського фільму «Невинність мусульман»: масові демонстрації в арабських країнах, акції непокори в Єгипті, Сирії, вбивство посла, його помічника та двох охоронців посольства США в Лівії [7, с. 120].

Вперше право на доступ до державної інформації, яке передбачене ст. 10 Європейській конвенції було визнано офіційно Європейським судом по справі Угорський союз громадянських свобод проти Угорщини. Суть справи: Конституційний суд Угорщини відхилив запит Угорського союзу громадянських свобод про надання доступу до скарги, поданої депутатом, який вимагав, щоб деякі злочини, пов'язані з наркотиками, були виключені з КК Угорщини. При цьому Конституційний суд Угорщини пояснив, що скарга знаходиться на розгляді суду і не може бути надана стороннім особам без згоди її автора. У відповідь на це Угорський союз громадянських свобод подав позов до Верховного суду Угорщини, який відхилив позов, оскільки було визнано, що скарга містить «особисті дані».

У своєму рішенні Європейський суд вказав, що отримання й поширення інформації є необхідною умовою забезпечення свободи висловлювання думок, оскільки ніхто не може сформулювати обґрунтовану думку, не знаючи відповідних фактів, також визнав даний випадок втручанням через цензорські повноваження інформаційної монополії — у діяльність «суспільного контролера» [8].

Ми повністю згодні з Л. Панкратовою тому, що найважливіші висновки Європейського суду можна підсумувати так:

- для з'ясування фактів Європейський суд використовує будь-яку доступну йому інформацію, зокрема звіти міжнародних організацій;
- українське законодавство не відповідає міжнародним стандартам, оскільки чітко не розділяє фактів та оціночних суджень, а захист репутації публічної особи переважає можливість відкритої критики щодо нього;
- необхідно розрізняти факти та оціночні судження;
- вимога довести правдивість оціночних суджень порушує свободу висловлення думки;
- для оціночних суджень повинна існувати мінімальна фактична основа;
- політики мають бути відкритими для пильного нагляду та суворой критики, оскільки це той тягар, який вони самі обрали та мають прийняти в демократичному суспільстві;
- кандидати на виборах є активними політиками, інформація про них є темою суспільного інтересу;
- оціночні судження, використані в ході політичної риторики, не підлягають доведенню;

- журналіст має право критикувати політиків, використовуючи жорстку, полемічну, саркастичну мову, яка може бути образливою або навіть шокуючою для них; має право на перебільшення та провокативність [9].

У даний час в Україні, у зв'язку протистояння влади та опозиції, виникають різного роду думки і судження щодо публічної критики політичних діячів, а також їх публічних виступів. Як нам представляється, відповіді на багато питань цієї теми дав Європейський суд у рішенні по справі «Лінгенс проти Австрії» [10].

Рішення Європейського суду в справі Лінгенса є не тільки одним з найбільш цитованих, а й добре логічно аргументованим. Іншими словами, це рішення Європейського суду стало аксіомою при розгляді інших заяв громадян за ст. 10 Європейської конвенції. Характерним прикладом у цьому відношенні може бути рішення Європейського суду в справі «Українська прес-група проти України» [11].

Рішення Європейського суду по справі «Українська прес-група проти України» було перше проти України відповідно до ст. 10 Європейської конвенції, яке встановило порушення права на свободу слова через існування структурних проблем, що потребує від держави змін законодавства та судової практики.

Встановлені порушення визнані настільки серйозними, що Європейським судом задоволена безпрецедентна сума моральної шкоди за порушення ст. 10 Європейської конвенції — 33 тисячі ЄВРО. Вимоги Української прес-групи було задоволено повністю, оскільки через рішення українських судів журналісти були піддані цензурі та тиску і не могли вільно висловлювати свої погляди.

Уряд України не погодився з рішенням і вимагав перегляду справи Великою палатою Європейського суду, оскаржуючи суму сатисфакції. Велика палата відхилила клопотання Уряду України і рішення стало остаточним [12].

Аналізуючи рішення Європейського суду, можна зробити висновок про те, що при дотриманні умов п. 2 ст. 10 Європейської конвенції вона застосовується не тільки до інформації чи ідей, які зустрічають сприятливий прийом чи розглядаються як необразливі чи нейтральні, але також і до тих, які ображають, шокують чи турбують. Тому гарантії ст. 10 Європейської конвенції поширюються не тільки на правдиву, тобто таку, що ґрунтується на фактах, інформацію. Особа, що висловила свої погляди, а не факти, не повинна доводити їх правдивість. Того потребують плюралізм, терпимість чи відкритість, без яких немає демократичного суспільства. Необхідно також зауважити, що термін «вираження» охоплює не лише виявлення поглядів за допомогою слів, а поширюється також на малюнки, зображення, дії, вчинені з наміром висловити позицію чи подати інформацію. Так само й засоби виявлення поглядів не обмежуються мовленням. Це друковані засоби, теле- і радіомовлення, вистави, фільми, електронні системи і навіть реклама.

Слід погодитися з думкою Т.М. Слинько, В.В. Середюк, що обмеження, викладені в ч. 2 ст. 10 Європейської конвенції є законними, лише якщо вони відповідають трьом суворим вимогам.

По-перше, втручання державних органів повинно відбуватися на законних підставах.

Основоположною ідеєю цього є передусім унеможливлення свавільного та незаконного втручання у здійснення свободи вираження поглядів. З метою запобігання свавільним законам, на думку Європейського суду, необхідно дотримуватись двох основних вимог:

- закон має бути загальнодоступним для того, щоб громадянин знав, що за певних обставин застосовується саме цей закон;
- норма не є нормою закону, доки вона не сформульована достатньо чітко, щоб громадянин був спроможний регулювати свою поведінку, а також міг у випадку надання йому кваліфікованої консультації — розумно передбачити наслідки, до яких призведе його певна дія.

По-друге, таке втручання повинно переслідувати законну ціль. Перелік цих цілей у ч. 2 ст.10 Європейського суду є виключним у тому розумінні, що жодна інша ціль не вважається законною підставою для обмеження свободи самовираження. Європейський суд послідовно дотримується позиції, згідно з якою обмеження свободи слова, встановлені в ч. 2 ст.10, «мають тлумачитися вузько, а необхідність будь-яких обмежень має бути переконливо доведена».

По-третє, обмеження повинні бути дійсно необхідними в демократичному суспільстві для забезпечення однієї із цих цілей. «Необхідність» у цьому випадку означає, що повинна бути «нагальна соціальна потреба» для обмеження свободи слова. Причини, якими держава виправдовує накладення обмежень, повинні бути «відповідними і достатніми» [13].

Межі припустимої критики є, відповідно, більш широкими по відношенню до політичного діяча, а ніж до приватної особи. На відміну від останнього випадку, політичний діяч неминуче та свідомо виставляє себе, свої слова та вчинки на прискіпливий розгляд як журналістів, так і широкої громадськості. Пункт 2 ст. 10 Європейської конвенції гарантує захист репутації інших осіб і цей захист поширюється також на політичних діячів, але у таких випадках вимоги до такого захисту мають бути співставлені з інтересами відкритого обговорення політичних питань.

Питання правової регламентації свободи вираження поглядів набули важливого значення в Україні з моменту набуття незалежності. Деякі положення ст. 10 Європейської конвенції викликали труднощі в їх застосуванні на практиці. У зв'язку з цим 20.01.2012 р. Конституційний Суд України прийняв рішення щодо офіційного тлумачення положень ч. ч. 2 та 3 ст. 34 Конституції України, а саме: що збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя. Таке втручання допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [14].

О. Жуковська, розглядаючи ст. 10 Європейської конвенції відзначає, що вона за змістом є комплексною, і передбачає, по суті, кілька компонентів права на свободу слова та інформації:

- це і право мати переконання;
- і право вільно отримувати інформацію (що включає як право на доступ до інформації, так і право не сприймати інформацію супроти своєї волі);

- і право вільно поширювати інформацію (яке, своєю чергою, розпадається принаймні на два компоненти: право особи не бути примушеною давати інформацію проти своєї волі і право поширювати інформацію).

Стосовно всіх цих складників права на свободу вираження поглядів у пункті 2 ст. 10 Європейської конвенції встановлено вичерпний перелік підстав (легітимних цілей) їх обмеження та наведено умови, за яких ці підстави можуть бути застосовані практично, — це «встановлення обмеження законом» та «необхідність у демократичному суспільстві» [15, с. 513].

Аналізуючи рішення Європейського суду, рішення Конституційного Суду України та думки юристів, можна зробити висновок про те, що між ними особливих розбіжностей немає.

В українському законодавстві положення ст. 10 Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод знайшли своє адекватне відображення.

У ст. 15 Конституції України вказано, що суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова. Цензура заборонена. Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України [16, с. 5].

Положення ст. 10 Європейської конвенції відображені і у стст. 34 і 35 Конституції України.

Висновки. Якщо проаналізувати навіть тільки рішення Європейського суду за заявками громадян України, що стосуються права на свободу вираження поглядів, то представляється можливим зробити висновок про те, що Європейський суд більш схильний приймати позицію свободи, ніж її обмеження, передбачені ч. 2 ст. 10 Європейської конвенції.

При зіставленні ст. 10 Європейської конвенції з нормами права, передбачених внутрішнім законодавством України, добре видно, що теоретично останні відповідають вимогам ст. 10 Європейської конвенції. Тому необхідне усунення суцільний корупції в судовій системі України, щоб суди чітко виконували вимоги чинного законодавства, а відтак, не порушували права громадян, передбачених ст. 10 Європейської конвенції. Певною мірою цьому буде сприятиме якнайшвидше створення в Україні антикорупційного суду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Право України, 2010. — № 10. — С. 215—233.

2. Європейський суд. Справа «Ляшко проти України». Рішення від 10.07.2006 р. // Міністерство юстиції України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/19621>

3. Європейський суд. Справа «Гавенда проти Польщі». Рішення від 14.03.2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.yur-info.org.ua/doc/1882037/Sprava-Gaveda-proti-Polshchi>

4. Європейський суд. Справа «Сірик проти України». Рішення від 31.03.2011 р. // Міністерство юстиції України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/19621>

5. Європейський суд. Справа «Марченко проти України». Рішення від 19.02.2009 р. // Міністерство юстиції України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/19621>
6. Shatarska.in.ua. — Стаття 10 Конвенції (Свобода вираження поглядів) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.shatarska.in.ua/11-svoboda-virazhennya-poglyadiv-navesti-priklad-rishennya-yespl-u-konkretnij-spravi/>
7. Ліпкан В.А. Систематизація інформаційного законодавства України : [Монографія] / В.А. Ліпкан, В.А. Залізник / За заг. ред. В.А. Ліпкана. — К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2012. — 304 с.
8. Османов А.Р. Використання практики Європейського суду при опрацюванні інформації, отриманої в процесі громадських розслідувань / А.Р. Османов, О.А. Мартиненко [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://umdpl.info/index.php?id=1350279154>
9. Панкратова Л. Коментар до рішення Європейського суду з прав людини «Українська прес — група проти України» / Л. Панкратова [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2863>
10. Європейський суд. Справа «Лінгенса проти Австралії». Рішення від 8.07.1986 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/980_066
11. Європейський суд. Справа «Українська Прес — Група» проти України». Рішення від 29.03.2005 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_382
12. Переклад цього та інших рішень Європейського суду розміщено на Інтернет — сайті Міністерства юстиції України, що надає їм статусу офіційних документів та дозволяє використовувати попередню практику Суду [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua>
13. Слинько Т.М. Свобода вираження поглядів у рішеннях Європейського суду з прав людини та загальні критерії обмеження / Т.М. Слинько, В.В. Середюк [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://koris.com.ua/other/16331/index.html>
14. Петрів А. Невтручання в особисте і сімейне життя посадової особи: тлумачення Конституційного Суду України / А. Петрів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://legalanalytics.com.ua/uk/component/content/article/6-pravozahysna-programa/98-privatelife.html>
15. Жуковська О. Право на свободу слова та інформації в українському законодавстві та судовій практиці / О. Жуковська // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст. — К. : ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. — 960 с.
16. Конституція України. Основний закон України. — К. : Видавець Паливода А.В., 2009. — 48 с.

REFERENCES

1. Yevropeiska konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod // Pravo Ukrainy, 2010. — № 10. — S. 215—233.
2. Yevropeyskyi sud. Sprava “Liashko proty Ukrainy”. Rishennia vid 10.07.2006 r. // Ministerstvo yustytzii Ukrainy. Ofitsiynyi sait [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.minjust.gov.ua/19621>
3. Yevropeyskyi sud. Sprava “Havenda proty Polshchi”. Rishennia vid 14.03.2002 r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.yur-info.org.ua/doc/1882037/Sprava-Gaveda-proti-Polshchi>

4. Yevropeiskiy sud. Sprava “Siryk proty Ukrainy”. Rishennia vid 31.03.2011 r. // Ministerstvo yustytssii Ukrainy. Ofitsiyniy sait [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.minjust.gov.ua/19621>

5. Yevropeiskiy sud. Sprava “Marchenko proty Ukrainy”. Rishennia vid 19.02.2009 r. // Ministerstvo yustytssii Ukrainy. Ofitsiyniy sait [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.minjust.gov.ua/19621>

6. Shatarska.in.ua. — Stattia 10 Konventsii (Svoboda vyrazhennia pohliadiv) [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.shatarska.in.ua/11-svoboda-virazhennya-poglyadiv-navesti-priklad-rishennya-yespl-u-konkretnij-spravi/>

7. Lipkan V.A. Systematyzatsiia informatsiinoho zakonodavstva Ukrainy : [Monohrafiia] / V.A. Lipkan, V.A. Zalizniak / Za zah. red. V.A. Lipkana. — K. : FOP O.S. Lipkan, 2012. — 304 s.

8. Osmanov A.R. Vykorystannia praktyky Yevropeiskoho sudu pry opratsiuvanni informatsii, otrymanoï v protsesi hromadskykh rozsliduvan / A.R. Osmanov, O.A. Martynenko [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://umdpl.info/index.php?id=1350279154>

9. Pankratova L. Komentar do rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny “Ukrainska pres — hrupa proty Ukrainy” / L. Pankratova [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2863>

10. Yevropeiskiy sud. Sprava “Linhensa proty Avstralii”. Rishennia vid 8.07.1986 r. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/980_066

11. Yevropeiskiy sud. Sprava “Ukrainska Pres — Hrupa” proty Ukrainy”. Rishennia vid 29.03.2005 [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_382

12. Pereklad tsoho ta inshykh rishen Yevropeiskoho sudu rozmishcheno na Internet — saiti Ministerstva yustytssii Ukrainy, shcho nadaie yim statusu ofitsiinykh dokumentiv ta dozvoliaie vykorystovuvaty poperedniu praktyku Sudu [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.minjust.gov.ua>

13. Slynko T.M. Svoboda vyrazhennia pohliadiv u rishenniakh Yevropeiskoho sudu z prav liudyny ta zahalni kryterii obmezhenia / T.M. Slynko, V.V. Serediuk [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://koris.com.ua/other/16331/index.html>

14. Petriv A. Nevtruchannia v osobyste i simeine zhyttia posadovoi osoby: tлумachennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy / A. Petriv [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://legalanalytics.com.ua/uk/component/content/article/6-pravozahysnaprograma/98-privatelife.html>

15. Zhukovska O. Pravo na svobodu slova ta informatsii v ukrainskomu zakonodavstvi ta sudovoi praktytsi / O. Zhukovska // Yevropeiska konventsiiia z prav liudyny: osnovni polozhennia, praktyka zastosuvannia, ukrainskyi kontekst. — K. : ZAT “VIPOL”, 2004. — 960 s.

16. Konstytutsiia Ukrainy. Osnovnyi zakon Ukrainy. — K. : Vydavets Palyvoda A.V., 2009. — 48 s.

Рощина І.О. Порівняльно-правове дослідження статті 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та норм кримінального законодавства України

У статті аналізуються норми Європейської конвенції та кримінального права України, спрямовані на захист свободи дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Робиться висновок для поліпшення застосування національного законо-

давства з метою недопущення порушення прав людини, передбачених ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Ключові слова: Європейська конвенція, кримінальне право України, права людини, свобода вираження поглядів, одержувати і передавати інформацію.

Рощина И.А. Сравнительно-правовое исследование ст. 10 Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод и норм уголовного законодательства Украины

В статье анализируются нормы Европейской конвенции и уголовного права Украины, направленные на защиту свободы придерживаться своего мнения, получать и распространять информацию и идеи без вмешательства органов государственной власти и независимо от границ. Делается вывод для улучшения применения национального законодательства с целью недопущения нарушения прав человека, предусмотренных ст. 10 Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод.

Ключевые слова: Европейская конвенция, уголовное право Украины, права человека, свобода выражения мнения и свободу получать и передавать информацию.

Roshchina I. Comparative-Legal Research of Article 10 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Criminal Law of Ukraine

The provisions of the European Convention and criminal law of Ukraine regarding the freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers are analyzed in the article. The conclusion for the improvement of application of national legislation in order to prevent violation of human freedom, foreseen in Article 10 of the European convention, are drawn.

Keywords: European Convention; Criminal Law of Ukraine; Human Right; Freedom to Hold Opinions; to Receive and Impart Information

Стаття надійшла до редакції: 15.01.2018.